

9. Shapar V. B. *Psykholohichnyi tлумachnyi slovnyk. Blyzko 2500 terminiv : spravochne yzdanye / V.B. Shapar. - Kh. : Prapor, 2004. – 639 s.*

Смолюк Светлана. Концептуальные основы психолого-педагогического тренинга.

В статье отмечается актуальность психолого-педагогического тренинга как метода обучения. На основе теоретического анализа выделены виды психологического, социально-педагогического и психолого-педагогического тренинга. Автором раскрыта концептуальную основу психолого-педагогического тренинга, обосновано методологические основы основных принципов тренинга. Обобщены научные подходы исследования обозначенной проблемы: лично ориентированный, деятельностный, диалоговый, рефлексивный.

Ключевые слова: тренинг, психолого-педагогический тренинг, педагогический тренинг, профессиональный тренинг, тренинговая деятельность.

Smoliuk Svitlana. Conceptual foundations of psycho-pedagogical training.

The article emphasizes the relevance of psychological and pedagogical training as a method of training. On the basis of theoretical analysis, the types of psychological, social-pedagogical and psycho-pedagogical training are singled out. The author reveals the conceptual basis of psychological and pedagogical training, substantiates the methodological principles of the basic principles of training. Generalized scientific approaches to the study of the identified problem: personally oriented, activity, dialogue, reflexive. The conducted theoretical analysis allowed to find out the essence, purpose, task, principles, features of psychological and pedagogical training as a form of interactive learning.

Key words: training, psychological-pedagogical training, pedagogical training, professional training, training activity.

УДК 37.016:004.032.6:780.616.432(045)

Любов Столярчук, Лариса Кикінюва
Луцький педагогічний коледж (м.Луцьк)

Мультимедійні технології як засіб формування освітнього простору у процесі фортепіанної підготовки майбутніх учителів

У статті розглянуті аспекти використання засобів мультимедійних технологій, а саме цифрових навчальних ресурсів (ЦНР), у процесі практичних занять навчання гри на музичних інструментах. Охарактеризовано метод педагогічного проектування як засіб якісних інновацій в освітньому процесі музично-педагогічного спрямування. Акцентовано увагу на важливості використання інноваційних технологій з метою оптимізації підготовки фахівців сучасної української школи.

Ключові слова: цифрові навчальні ресурси, медіа-ресурси, освітній простір, загальнокультурна компетентність, фортепіанна підготовка, музичні здібності, індивідуальне навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сучасному етапі удосконалення змісту освіти, з одного боку, обумовлює створення нових стандартів музичної освіти, нових програм, підручників; з іншого, проведення цікавих експериментів в інноваційній діяльності фахівців музично-педагогічної освіти. У зв'язку з цим змінюються погляди на діяльність педагога, який повинен відійти від ролі простого транслятора знань до складної ролі організатора діяльності студентів у сфері набуття нових знань, умінь та навичок.

Прогресивним у роботі сучасного фахівця освіти є метод педагогічного проектування, зміст якого полягає у попередній розробці основних деталей, створенні приблизних варіантів та прогнозуванні результатів майбутньої діяльності студентів та педагогів.

Педагогічне проектування як засіб якісних новацій у навчальному процесі музично-педагогічного спрямування має велике значення. Це, свого роду, відповідь на запитання «Як навчати?». Відтак технологічною повинна бути не тільки сама програма навчання, але й процес організації та реалізації педагогічної діяльності. Для педагога – це мистецтво, яке потребує значних розумових, креативних, емоційних затрат і важкої праці та спирається на винахідливість, творчість, оригінальність педагогічних ідей.

Комп'ютер як основний носій інформаційних технологій є активним провідником в усіх галузях освіти й науки, органічно увійшов в освітній процес. Особливу роль у підвищенні якості

навчального процесу відіграє вдосконалення форм і методів навчання, у тому числі використання медіа-ресурсів, що дозволяє розширювати розвивальне освітнє середовище.

Мета статті – визначити пріоритетні напрямки діяльності викладача музичного інструменту з огляду на сучасні вимоги до підготовки фахівців для закладів дошкільної освіти та загальної середньої освіти; обґрунтувати доцільність використання мультимедійних технологій в індивідуальній роботі зі студентами відділення «Музичне виховання» вищих педагогічних навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічний аспект використання сучасних освітніх технологій у своїх працях досліджували А. Бучнев, О. Головченко, В. Гузєєв, О. Дахін, В. Клиш, І. Разон, П. Хазанов та інші науковці. Ґрунтовно це питання висвітлювала Г. Тараєва у виданні «Комп'ютер и инновации в музыкальной педагогике. В трех книгах (+ CD)». Аналіз досліджень з даної проблематики свідчить про потребу більш детальної розробки методичних рекомендацій використання ЦНР у процесі практичних занять гри на фортепіано, що створює поле для дослідницької та методичної діяльності у майбутньому.

Виклад основного матеріалу дослідження. У мистецькій галузі освіти важливим педагогічним завданням є формування загальнокультурної компетентності (ЗКК) у майбутнього фахівця. Ми розглядаємо поняття ЗКК як здатність студента аналізувати, оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному і духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності [5].

Музичне виховання як складник загальнокультурної компетентності – процес цілеспрямованого пізнання музики, розвиток музично-естетичних смаків людини, збагачення її музичної культури та здібностей. Одним із головних завдань педагогів-музикантів є формування музичних здібностей студентів у процесі навчання гри на музичних інструментах, а також формування професійних компетенцій майбутнього вчителя музики, вдосконалення здатності розуміти музичне мистецтво, співпереживати, сприймати його з естетичною насолодою.

Виконання цього завдання залежить від ряду чинників. Домінуючим є розвивальне освітнє середовище, яке розширює простір самореалізації студентів, сприяє розвитку їхньої пізнавальної зацікавленості, допомагає оволодіти різноманітними формами діяльності. Основними його компонентами є програми індивідуального навчання; заняття з використанням ІКТ-технологій; організація дослідницької роботи студентів; організація конкурсної діяльності та навчально-виховних заходів; створення психологічного комфорту у роботі зі студентами.

Тема статті «Мультимедійні технології як засіб формування освітнього простору у процесі фортепіанної підготовки майбутніх учителів» виникла у результаті аналізу проблеми використання цифрових навчальних ресурсів (ЦНР) як однієї з складових мультимедійних технологій у процесі практичних занять навчання гри на музичних інструментах.

Це питання потребує більш детального вивчення. Тому варто розглянути деякі змістові компоненти підготовки сучасного фахівця засобами комп'ютерних технологій. У різних наукових джерелах існують дещо відмінні назви ЦНР: цифрові навчальні ресурси, цифрові освітні ресурси, електронні освітні (навчальні) ресурси. Але вони мають практично однакове змістове наповнення та створені з метою забезпечення рівного доступу учасників освітнього процесу до якісних навчальних та методичних матеріалів.

Аналіз досвіду роботи вчителів-практиків дозволив визначити варіанти систематизації та можливості отримання інформації з ЦНР, а також створити систему використання ЦНР у практиці проведення занять та у позанавчальній роботі.

Англійське слово «multimedia» в перекладі означає «багато засобів». У навчальному процесі це презентація навчальних об'єктів різними засобами, тобто за допомогою графіки, фото, відео, анімації і звуку. Іншими словами, використовується все, що людина здатна сприймати за допомогою зору і слуху.

«Електронний освітній (навчальний) ресурс (ЕОР) (англ. Digital learning objects; DLO) – навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі і представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації освітнього процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами» [9].

І. Разон у праці «Новітні технології у процесі навчання гри на фортепіано» зазначає: «Цифрові навчальні ресурси мають суттєві переваги: урок з їхнім використанням ... мультимедійно наповнений та інтерактивний. Крім того, учні отримують можливість глибше проникнути в структуру складних процесів і об'єктів, які вивчаються, досягти практично будь-якого ступеня деталізації, включаючи внутрішню структуру процесу, що вивчається. Це дозволить підвищити рівень навчальних досягнень» [6].

Отже, ЦНР – це достатньо прості у використанні і звичні у навчанні ресурси, для відтворення яких використовують електронне устаткування. Вони створені як додаток до навчальних посібників та підручників. Разом з тим вони дають можливість кожному педагогу проводити заняття більш якісно, динамічно, по-сучасному. ЦНР поділяють на:

– найпростіші ресурси – текстографічні, або нотні, де матеріал подається на екрані комп'ютера, а не на папері;

– більш складні в подачі інформації – це мультимедійні ресурси, які дозволять максимально включити усі види пам'яті, задіяти у процесі навчання різні канали передачі інформації.

Г. Тараєва різнобічно розглядає питання використання новітніх технологій у музичній педагогіці. На її думку, модернізації процесу відпрацювання практичних навичок під час навчання гри на музичних інструментах сприяє використання персонального комп'ютера з його необмеженими можливостями. Людина за своєю природою більше довіряє очам та понад 80% інформації сприймає і запам'ятовує через зоровий аналізатор.

Дидактичне надбання занять з використанням інформаційних технологій – створення ефекту присутності («Я це бачив!»). У студентів з'являється інтерес, бажання повторити, пізнати і побачити більше [8]. Внаслідок проведення таких занять значно активізуються психічні процеси студентів: сприйняття, увага, пам'ять, мислення. Швидше настає період зацікавленості, більш активною та ініціативною стає безпосередня діяльність суб'єктів освітнього процесу.

Аналіз занять фортепіано засвідчив, що інколи у студентів виникають такі труднощі: необхідність у стислий термін засвоїти великий обсяг інформації, підготувати до виконання ряд музичних творів, максимально активізувати усі набуті у процесі навчання навички тощо. Це спонукає викладачів запроваджувати нові підходи до навчання. Як вважає І. Разон, «необхідно змінити роль учня на уроці з пасивного виконавця на активного учасника процесу навчання. У цьому випадку відносини між учнем та викладачем змінюються у бік партнерських, а учень з об'єкта педагогічного впливу перетворюється на суб'єкт діяльності» [6].

Індивідуальне навчання як основна форма роботи у процесі опанування музичного інструменту надає великі можливості для використання ЦНР у реалізації завдань, які необхідно вирішувати на кожному занятті. Для цього викладач повинен вивчити спеціальну літературу щодо засвоєння технологій застосування ІКТ; сформулювати базу даних комп'ютерних презентацій, творчих проєктів (мультимедійні слайдові презентації), створити відео- та аудіофонотеку.

Провідні спеціалісти пропонують для опанування такі навчальні засоби з використанням комп'ютерних технологій: розвивальні навчальні програми, енциклопедії, інтерактивні ігри, електронні музичні інструменти, музичні редактори, музичні програвачі, Інтернет-ресурси.

І. Разон у праці «Новітні технології у процесі навчання гри на фортепіано» дає перелік та характеристику відповідного програмного забезпечення. Програми «Музичний клас» та «Розвиваємо музичні здібності» пропонують цікаві вправи з теорії музики та на розвиток

музичного слуху; музичні казки; цікаві історії з життя композиторів; відомості про музичні інструменти [6].

Інноваційним засобом навчання гри на фортепіано за допомогою комп'ютера та синтезатора є програма «Soft Mozart to Way». За допомогою програми студент може виконувати різні операції: прослухати музичний твір; виконувати твір однією рукою, слухаючи партію другої; аналізувати та виправляти власні помилки; працювати у зручному для себе темпі; навчитись швидко читати ноти тощо. Студенти з мінімальною музичною підготовкою або за відсутності такої можуть досить швидко навчитися читати музичний текст та грати на фортепіано (або інших клавішних інструментах). Програма «Soft Mozart to Way» сприяє формуванню навичок читання нот, є ефективною, доступною та зручною. Програма пропонує такі музично розвивальні ігри: «Gentle Piano» («Легке фортепіано»), «Guess Key name» («Вгадай клавішу»), «Note Alphabet» («Нотна абетка»), «Note Duration» («Нотні тривалості»), «Fruit Lines» («Фруктові лінії»). Використання ігрових програм у навчанні допомагає розвивати комунікативні вміння (створення інформації, її інтерпретація та засвоєння), уміння аналізувати й узагальнювати отриману інформацію, ставити та вирішувати певні задачі.

Значне місце серед цифрових навчальних ресурсів посідають музичні енциклопедії: «Музична енциклопедія у 6 томах», «Шедеври музики» («Енциклопедія Кирила і Мефодія»), «Енциклопедія театру», «Енциклопедія балету», «Енциклопедія для дітей Мистецтво» тощо. Ці ресурси значно збільшують можливості педагога, залучають студентів до практичного застосування раніше отриманих знань.

Працюючи на заняттях фортепіано, студент прагне розкрити та передати зміст музичного твору. Відтак він повинен розуміти авторський задум, використовуючи відповідні виконавські засоби виразності, виховувати вміння художньої інтерпретації. Щоб скласти уяву про музичний твір, виконавський план, студент ознайомлюється з різними зразками шляхом прослуховування твору у виконанні викладача чи іншого виконавця. Для даного етапу роботи доцільно використовувати сучасні музичні програвачі, які є у програмному забезпеченні ПК: «Windows Media Player», «Winamp». Користуючись відповідними засобами відео- та аудіозапису музики, викладач та студент можуть записувати власне виконання твору на занятті чи академічному концерті, аналізувати його, виправляти недоліки виконання, удосконалювати художню інтерпретацію.

Завдяки використанню цифрових навчальних засобів студенти отримують більш глибокі знання про творчість композитора, його епоху, стають більш ерудованими. Відтак краще розвивається асоціативне мислення, яке пробуджує інтерес до вивчення твору.

На заняттях фортепіано викладач скеровує студента на розвиток уміння усно характеризувати музику, яскраво викладати свою думку, на розвиток образного мислення. Тут ефективно діють метод словесної інтерпретації музичного образу та метод художнього порівняння, які креативно збагачують процес вивчення музичного твору. Таким чином, ці методи роботи над музичними творами сприяють ефективному розвитку студентів, успішній самостійній роботі над вивченням музичного матеріалу.

Для ефективного виконання різнобічних освітніх завдань доцільно складати технологічну карту навчального заняття. У таблиці наведено приклад такої технологічної карти.

Таблиця 1

Технологічна карта заняття з музичного інструменту

№	Основні завдання заняття	Джерела з використанням ЦНР
1.	Розвиток основних технічних навичок. Підвищення рівня музичної грамотності.	Презентації. Навчальні ігри для засвоєння нот. Музична онлайн-гра «Музичні інструменти». Історія музичних інструментів. Музичний тренажер «Вивчаємо гами».
2.	Вивчення програмових творів з метою їх публічного виконання.	Інформація про видатних композиторів. Сайти про видатних піаністів – виконавців фортепіанної музики. Класична фортепіанна музика у міді-ілюстраціях.

3.	Поглиблення та засвоєння музично-історичних та музично-теоретичних знань. Теоретичні питання про музичні стилі, форми, жанри.	Музична енциклопедія. Історія музики в розповідях. Авторські презентації. Нотні бібліотеки.
4.	Виховання естетичного смаку студентів на основі усвідомленого сприйняття музики та формування основ загальнокультурної компетентності.	Авторські презентації. Класична фортепіанна музика у міді-ілюстраціях. Нотний архів, нотна бібліотека. Музична енциклопедія.

Викладач повинен ретельно зважувати як, де і коли використовувати комп'ютерні технології у процесі вивчення тих чи інших дисциплін. За умов їх доцільного застосування відбувається реальний перехід від простого засвоєння сукупності знань до розвивального навчання і, як наслідок, формування такого середовища для кожного студента. У кожній конкретній ситуації необхідно ретельно підбирати індивідуальну методику та застосовувати особистісно орієнтований підхід до кожного окремого студента.

Використовуючи цифрові навчальні ресурси у позанавчальній діяльності, під час проведення різноманітних виховних заходів, студенти набувають досвіду, який застосовуватимуть у професійній діяльності. Тому кожен студент вивчає методику створення презентацій у програмі «Power Point», що дозволяє зробити інформацію більш наочною та цікавою. «Ця програма входить у програмний пакет «Microsoft Office» і не належить до групи спеціальних музичних програм, але може бути використана педагогом-музикантом у професійній діяльності. З її допомогою можна створити презентації до заняття, котрі включають як наочний, так і звуковий матеріал» [7, 39]. Програма «Power Point» дозволяє представити різні типи інформаційних матеріалів у єдиному файлі. Це зручно, раціонально й ефективно.

В освітньому процесі різні види навчальної та позаурочної діяльності підсилюються засобами цифрових навчальних ресурсів. Приклад використання ЦНР наведено у рисунках 1, 2.

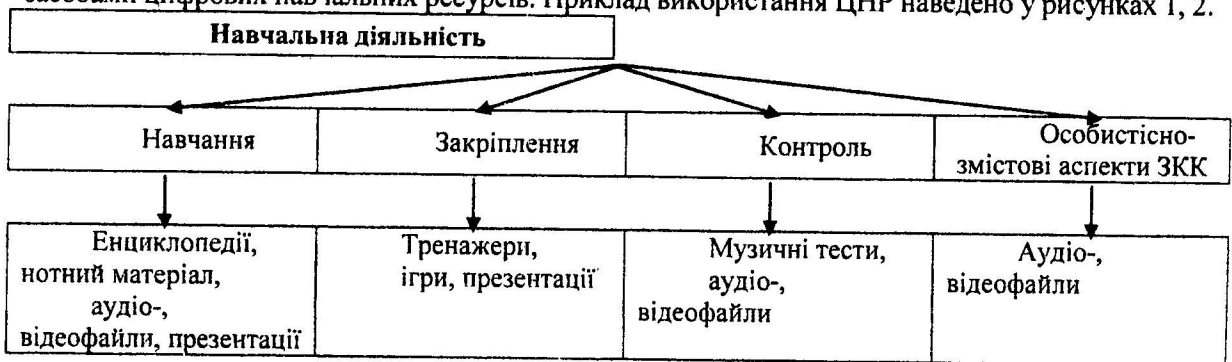


Рис. № 1

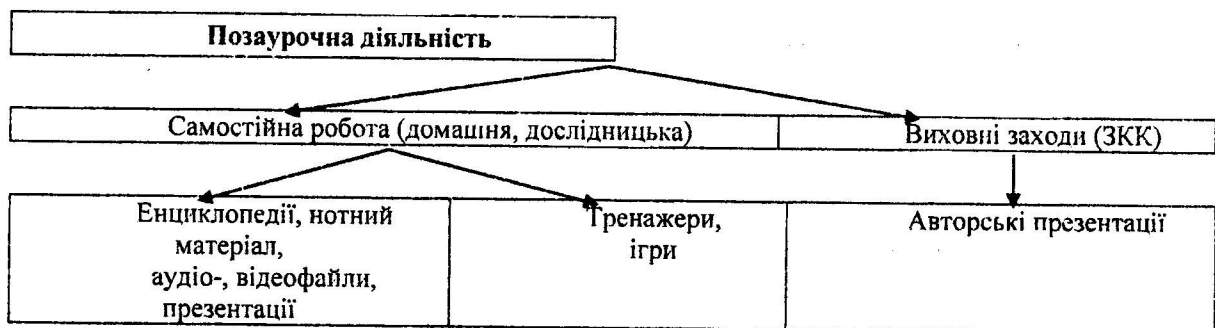


Рис. № 2

Отже, використання цифрових навчальних ресурсів у навчальній діяльності студентів сприяє отриманню відповідної до сучасних вимог музично-педагогічної освіти. Навчання стає більш результативним, коли є необхідний набір електронних дидактичних матеріалів для вивчення відповідних дисциплін та здійснюється доступ до інтернет-інформації. При

наявності з'єднання з мережею Internet пропонуємо звертатись до сайтів, які мають велику бібліотеку класичних музичних творів: YouTube, Classical.com, Classic Cat, Musopen, TunesGo, Вікіпедія, український сайт UA: Класична музика тощо. Використання комп'ютерних технологій в навчанні гри на музичних інструментах дає можливість оптимізувати навчальний процес; посилити міжпредметні зв'язки; поглибити теоретичну і практичну базу знань; здійснювати самоконтроль та самопідготовку студентів; розвивати індивідуальні творчі здібності та сприяти формуванню основ ЗКК кожного студента.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Застосування мультимедійних ресурсів в освітньому процесі розширює розвивальне навчальне середовище, оскільки дозволяє доповнювати та поєднувати традиційні технології навчання гри на музичному інструменті.

Позитивним результатом використання ЦНР є підвищення мотивації студентів до навчання, професійного росту. Використання цифрових навчальних ресурсів в освітньому процесі покращує результативність діяльності не тільки студентів, але й педагога.

Дана тема дослідження має перспективи подальших наукових розвідок та розробки методичних напрацювань.

Джерела і література :

1. Головченко О. Використання електронних освітніх ресурсів у процесі викладання англійської мови / О. Головченко : XI Хмурівські читання – кафедра TiMSO : обласна науково-практична Інтернет-конференція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://timso.koippo.kr.ua/hmural1/vykorystannya-elektronnyh-osvitnih-resursiv-u-protsesi-vykladannya-anhlijskoji-movy-3/>. – Назва з екрану.
2. Крившенко Л. П. Педагогика. Учебник / Л. П. Крившенко. – М. Изд. «Проспект», 2005. – 432 с.
3. Образовательная технология XXI века: ценности, успех / Гузеев В. В., Дахин А. Н., Кульбеда Н. В., Новожилов Н. В. Москва, 2004. 125 с.
4. Пахомова Н. Ю. Метод учебного проекта в общеобразовательном учреждении. Пособие для учителей и студентов педагогических вузов / Н. Ю. Пахомова. – М., – 2005. – 120 с.
5. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (розд.1) : Постанова / Кабінет міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392.
6. Разон І. В. Новітні технології у процесі навчання гри на фортепіано / І. В. Разон : матеріали Форуму педагогічних ідей «Урок» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/27851/. – Назва з екрану.
7. Столярчук Л. І. Використання комп'ютерних технологій на уроках музики / Л. І. Столярчук : Соціум. Наука. Культура : Матеріали четвертої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 28-30 січня 2009 року. Ч. 2. – Київ, 2009. – С. 38-41.
8. Тараева Г. Р. Компьютер и инновации в музыкальной педагогике. Книга 3 : Интерактивное тестирование / Г. Р. Тараева. – М. : Изд «Классика-XXI», 2007. – 128 с.
9. Що таке електронний освітній ресурс? Вікіпедія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

References

1. Golovchenko O. Vykorystannja elektronnyh osvitnih resursiv u procesi vykladannja anglijs'koi' movy / O. Golovchenko : XI Hmuriv's'ki chytannja – kafedra TiMSO : oblasna naukovo-praktychna Internet-konferencija [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://timso.koippo.kr.ua/hmural1/vykorystannya-elektronnyh-osvitnih-resursiv-u-protsesi-vykladannya-anhlijskoji-movy-3/>. – Nazva z ekranu.
2. Kryvshenko L. P. Pedagogyka. Uchebnyk / L. P. Kryvshenko. – M. Yzd. «Prospekt», 2005. – 432 s.
3. Obrazovatel'naja tehnologyja XXI veka: cennosty, uspeh / Guzeev V. V., Dahyn A. N., Kul'beda N. V., Novozhylov N. V. Moskva, 2004. 125 s.
4. Pahomova N. Ju. Metod uchebnogo proekta v obshheobrazovatel'nom uchrezhdenyy. Posobyje dlja uchytel'ej y studentov pedagogycheskyh vuzov / N. Ju. Pahomova. – M., – 2005. – 120 s.
5. Pro zatverdzhennja Derzhavnogo standartu bazovoi' i povnoi' zagal'noi' sere'dnoi' osvity (rozd.1) : Postanova / Kabinet ministriv Ukrainy vid 23 lystopada 2011 r. № 1392.
6. Razon I. V. Novitni tehnologii' u procesi navchannja gry na fortepiano / I. V. Razon : materialy Forumu pedagogichnyh idej «Urok» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/27851/. – Nazva z ekranu.
7. Stoljarchuk L. I. Vykorystannja komp'juternyh tehnologij na urokah muzyky / L. I. Stoljarchuk : Socium. Nauka. Kul'tura : Materialy chetvertoi' vseukrai'ns'koi' naukovo-praktychnoi' internet-konferencii' 28-30 sichnja 2009 roku. Ch. 2. – Kyi'v, 2009. – S. 38-41.
8. Taraeva G. R. Komp'juter y ynnovacyu v muzykal'noj pedagogyke. Knyga 3 : Ynteraktyvnoe testyrovanye / G. R. Taraeva. – M. : Yzd «Klasyka-XXI», 2007. – 128 s.